

*Sumqayıt şəhər
Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana sistemi
S.Vurğun adına Mərkəzi Kitabxana
Metodika – bibliografiya şöbəsi*

Apriel döyüşləri, apriel şəhidləri

Metodik vəsait

Sumqayıt – 2017

Yaddaş

Azərbaycan Respublikasının 1988-1994-cü illərdə işğal edilmiş əraziləri:

- ❖ **Dağlıq Qarabağ (Şuşa, Xankəndi, Xocalı, Əsgəran, Xoca Ağdərə, Hadrut).
Sahəsi 4400 kv.km**
- ❖ **Xocalı şəhəri - 26 fevral 1992-ci il**
- ❖ **Şuşa şəhəri - 8 may 1992-ci il - 289 kv.km**
- ❖ **Laçın rayonu - 18 may 1992-ci il - 1835 kv.km**
- ❖ **Kəlbəcər rayonu - 2 aprel 1993-cü il - 1936 kv.km**
- ❖ **Ağdərə rayonu - 28 iyun 1993-cü il - 1705 kv.km**
- ❖ **Ağdam rayonu - 23 iyul 1993-cü il - 1094 kv.km**
- ❖ **Cəbrayıl rayonu - 26 avqust 1993-cü il - 1050 kv.km**
- ❖ **Füzuli rayonu - 23 avqust 1993-cü il - 1386 kv. km**
- ❖ **Qubadlı rayonu - 31 avqust 1993-cü il - 802 kv.km**
- ❖ **Zəngilan rayonu - 30 oktyabr 1993-cü il - 707 kv.km**

Giriş

Hər bir insanın doğulub böyüdüüyü ölkə, ana yurd, doğma el-oba onunçun Vətən deməkdir. Vətənpərvərlik insanın öz vətəninə sevgi və sədaqəti, onun tarixini və bu gününü dərinlən öyrənmək, qazandığı uğurlara sevinmək, milli-mədəni dəyərləri üçün qürur hissi keçirməkdir. Və onun tərkib hissəsi olan hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsi Vətənin müdafiəsinə hər an hazır ola bilən, hərbi anda sədaqətli, Vətən təəssübkeşi olan, onun yadlara yurd olmasına yol verməyən gənclər tərbiyə etməkdir.

Azərbaycan xalqı gələcəyimiz olan gənc nəslin vətənə məhəbbət, xalqa elinə və obasına hörmət, soykökünə, öz ata-babalarının ənənələrinə sədaqət ruhunda tərbiyə olunmasına həmişə böyük məsuliyyətlə yanaşmış və ona həyatı əhəmiyyətli məsələ kimi baxmışdır. Bu bir həqiqətdir ki, vətənpərvərlik insanda fədakarlıq, qəhrəmanlıq, məğlubedilməzlik hissi yaradır, apardığı mübarizədə onda inam hissini gücləndirir. Vətənpərvərlik qəhrəmanlığın əsasını qoyan amildir. Şəhidlər sübut etdi ki, bu xalq hələ də düşünür, qəlbi döyünür, onun üçün bir parça Vətən torpağı necə müqəddəsdir

Vətənpərvərlik anlayışı mücərrəd olmasına baxmayaraq, hər bir vətəndaş üçün əhəmiyyətlidir. Çünki hər bir vətəndaş öz Vətəni yolunda canından keçməyə, öz torpağını qorumağa borcludur. Bütün gənclərə vətənpərvər olmağı, Vətəni sevməyi və onu qorumağı arzulayırıq. Son günlər cəbhə bölgəsində baş vermiş təxribatla əlaqədar kitabxanamızda hərbi vətənpərvərlik mövzusunda tədbirlərə xüsusi önəm verilir

Aprel döyüşləri hərbi dərslərə salınmalıdır. Prezident İlham Əliyev

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

Bu ilin aprel ayında Ermənistan dövlətimizə, xalqımıza qarşı növbəti silahlı təxribat törətmişdir. Qəhrəman Azərbaycan Ordusu - xalqımızın əsgər və zabitləri bu təxribata layiqli cavab vermişdir. Uğurlu əks-hücum əməliyyatı keçirərək düşməne sarsıdıcı zərbələr vurmuşdur və Azərbaycanın işğal altında olan torpaqlarının bir hissəsi azad edilmişdir.

Bu gün biz Lələtəpə ərazisindəyik. Hələ bir neçə ay bundan əvvəl bu ərazi işğal altında idi. Biz bu işğala son qoyduq. Füzuli, Cəbrayıl və Ağdərə rayonlarının ərazilərində işğal altında olan 2000 hektardan çox torpaq uğurlu əks-hücum əməliyyatı nəticəsində işğalçılardan azad edilmişdir. Minlərlə hektar torpağa bu gün Azərbaycan Ordusu tam nəzarət edir.

Onu da qeyd etməliyəm ki, əks-hücum əməliyyatımız əlverişsiz mövqelərdən başlamışdır. Biz yüksəklikləri, təpələri işğalçılardan azad etmişik və böyük qəhrəmanlıq göstərmişik. Aprel döyüşləri hərbi dərslərə salınmalıdır. Azərbaycan Ordusu bu döyüşlərdə peşəkarlıq, qəhrəmanlıq, məharət göstərmişdir. Biz şəhidlər verdik, Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin. Yaralı əsgərlərimiz, zabitlərimiz olubdur. Mən Hərbi Hospitalda yaralı əsgər və zabitlərimizlə görüş zamanı onlarda ruh yüksəkliyi gördüm. Onların bir arzusu var idi - tezliklə sağalmaq və döyüş bölgələrinə qayıtmaq.

Bu, bir daha onu göstərir ki, Azərbaycan xalqı böyük xalqdır, Azərbaycan vətəndaşları vətənpərvər vətəndaşlardır. Bizim əsgərlərimiz, zabitlərimiz Vətən uğrunda, torpaq uğrunda ölməyə getməyə hazırdırlar. Aprel döyüşləri bizim şanlı qələbəmizdir. Azərbaycan Ordusu öz gücünü göstərdi. Ermənistan uzun illər öz ordusu haqqında yalanlar, miflər uydururdu. Guya onların yenilməz ordusu var. Aprel döyüşləri göstərdi ki, hansı ordu yenilməzdir. Azərbaycan Ordusu yenilməz ordudur. Azərbaycan Ordusu istənilən vəzifəni icra etməyə qadirdir. İşğal edilmiş torpaqlarda, Dağlıq Qarabağda elə bir hərbi hədəf yoxdur ki, bu gün biz onu məhv edə bilməyək. Bu gün Azərbaycan Ordusu güclü ordular sırasındadır. Bunu biz bilirik, Azərbaycan xalqı bilir və bütün dünya bilir. Güclü orduların reytinglərində Azərbaycan Ordusunun çox yüksək yeri vardır. Ordumuzun döyüş qabiliyyəti yüksək səviyyədədir, günbəgün artır. Ordumuzda nizam-intizam hökm sürür. Ordumuzun maddi-texniki təminatı ən yüksək səviyyədədir. Biz son illər ərzində milyardlarla dollar dəyərində ən müasir silah-sursat, hərbi texnika almışıq. O texnikalar ən son texnologiyaya malikdir. Aprel döyüşləri bunu bir daha göstərdi. Aprel döyüşlərindən sonra ordumuzun maddi-texniki təminatı ilə bağlı əlavə tədbirlər görülür, vəsait ayrılıb, ən müasir, yüksək dağıdıcı qüvvəyə və dəqiqliyə malik olan silahlar, texnika alınır və artıq bizim sərəncamımızdadır.

Ordumuzun döyüş qabiliyyəti ilə bərabər, vətənpərvərlik ruhu da yüksəkdir. Biz öz torpağımızdayıq, bura Azərbaycandır. Lələtəpə də Azərbaycandır, Şuşa da Azərbaycandır, Xankəndi də Azərbaycandır. Biz öz torpağımızdayıq. Heç bir ölkənin torpağında gözümüz yoxdur. Ancaq biz öz torpağımızda ikinci erməni dövlətinin yaranmasına heç vaxt imkan verməyəcəyik. Aprel döyüşləri bunu bir daha sübut etdi.

1994-cü ilin yanvar ayında Füzuli rayonunda uğurlu əməliyyat keçirilmişdir, 22 kənd işğalçılardan azad edilmişdir. Bu, böyük tarixi qələbə idi. Aprel döyüşləri növbəti tarixi qələbədir. Dünya bir daha gördü ki, Azərbaycan Ermənistanın işğalçılıq siyasəti ilə heç vaxt

barışmayacaq. Biz öz ərəzi bütövlüyümüzü bərpa etməliyik və edəcəyik. Bu, bizim əzəli torpağımızdır, tarixi torpağımızdır və biz bu gün hələ də işğal altında olan bütün torpaqlarımıza qayıdacağıq.

Lələtəpə əməliyyatı bizim qəhrəmanlıq rəmzimizdir. Lələtəpə tarixə düşdü. Əgər erməni silahlı qüvvələri aprel döyüşlərindən düzgün nəticə çıxarmasalar, gələcəkdə Lələtəpə əməliyyatı kimi bir çox uğurlu əməliyyatlar olacaqdır. Ermənistanın siyasi rəhbərliyi, nəhayət, dərk etməlidir ki, işğalçılıq hərəkətləri onları uçuruma aparır. Azərbaycan gündən-günə güclənir, möhkəmlənir. Bizim güclü potensialımız və güclü Ordumuz var. Biz Ordumuzla, əsgər və zabitlərimizlə, sizinlə - bax, burada düşmənlə üz-üzə dayanan oğullarımızla fəxr edirik. Sizə eşq olsun! Azərbaycan inkişaf edəcək və biz ərəzi bütövlüyümüzü bərpa edəcəyik! Sağ olun.

Haqqında

İlk döyüşlər

Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyinin yaydığı məlumata görə 2016-cı il aprelin 1-dən 2-nə keçən gecə və gün ərzində bütün cəbhə boyu Azərbaycan mövqeləri və yaşayış məntəqələri Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən güclü artilleriya atəşinə məruz qaldı. Bunun nəticəsində dinc sakinlərdən 2-si ölüb, 10 nəfər müxtəlif dərəcəli bədən xəsarətləri alıb. Azərbaycan tərəfindən bu hücumun qarşısının alınması, mülki əhalinin təhlükəsizliyinin təmin olunması məqsədilə Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin komandanlığı tərəfindən Ağdərə-Tərtər-Ağdam və Xocavənd-Füzuli istiqamətində təxirəsalınmaz cavab tədbirlərinin keçirilməsi barədə qərar qəbul edilib. Nəticədə ermənilərə məxsus 6 ədəd tank, 15-dək artilleriya qurğusu və möhkəmləndirilmiş mühəndis qurğuları məhv edilib, o cümlədən yüzdən çox hərbi qulluqçu ölüb və yaralanıb. Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin isə 12 hərbi qulluqçusu şəhid olub. Döyüş nəticəsində Goranboy rayonu və Naftalan şəhərinə təhlükə yarada biləcək Talış kəndi ətrafındakı yüksəkliklər, eləcə də Seysulan məntəqəsi erməni qüvvələrindən tam təmizləndi. Horadiz şəhərinin erməni təhlükəsindən qorunması məqsədilə Füzuli rayonu istiqamətində yerləşən, geniş ərazini nəzarətdə saxlamaq imkanı verən strateji əhəmiyyətli "Lələ təpə" adlandırılan yüksəklik də Azərbaycan qüvvələrinin nəzarətinə keçdi. 2 aprel 2016-cı ildə beynəlxalq qurumların təkidli müraciətləri və Azərbaycan dövlətinin sülhsevər siyasət yürütməsinin nəticəsi olaraq Azərbaycan Silahlı Qüvvələri işğal olunmuş ərazilərimizdə düşməne qarşı əks-həmlə əməliyyatını və cavab tədbirlərini saat 15:00-dan başlayaraq birtərəfli qaydada dayandırmaq barədə qərar qəbul edir. Azərbaycan tərəfinin razılığa əməl etməsindən istifadə edən qarşı tərəf, Ermənistandan işğal altında olan ərazilərə əlavə hərbi qüvvə cəmləşdirməklə işğaldan azad edilən mövqelərin, ərazilərin geri qaytarılmasına cəhd göstərib və nəticədə 10-a yaxın tank, həmçinin canlı qüvvə sarıdan xeyli itki verib.

Qısa müddətdə həyata keçirilən sürətli əks-həmlə zamanı erməni birləşmələrinin uzun illərdən bəri mühəndis-istehkam baxımından möhkəmləndirdiyi birinci müdafiə xətti cəbhənin bəzi istiqamətlərində yarılarlaq strateji əhəmiyyətə malik bir neçə yüksəklik və yaşayış məntəqələri Ermənistan Silahlı Qüvvələrindən tam azad olundu.

Aprelin 3-dən başlayaraq Azərbaycan Silahlı Qüvvələri cəbhə xəttində birtərəfli qaydada düşməne qarşı əks-həmlə əməliyyatını və cavab tədbirlərini dayandırdığını elan etdi. Döyüşlər nəticəsində, Azərbaycan Silahlı Qüvvələri Ağdərə-Madagiz istiqamətində yolların nəzarətdə saxlanılmasını təmin etdi.

Əməliyyatların dayandırılmasından sonra başlanılan döyüşlər

Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin düşməne qarşı əks-həmlə əməliyyatını və cavab tədbirlərini dayandırmasına baxmayaraq Ermənistan tərəfi vəziyyəti gərginləşdirməkdə davam edib. Düşmən tərəfi itirilmiş mövqelərinin geri qaytarılması məqsədilə cəbhənin əsasən Ağdərə-Tərtər və Xocavənd-Füzuli istiqamətlərində mövqelərimizə hücum edərək təmas xəttinə yaxın olan yaşayış məntəqələrini intensiv surətdə atəşə tutub. Aprelin 3 və 4-nə keçən gecə ərzində aparılan döyüşlərdə ermənilər canlı qüvvə və hərbi texnika sarıdan çoxsaylı itkilərə məruz qalıb. Düşmənlə döyüşlərdə Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin 3 hərbi qulluqçusu şəhid olub.

Aprelin 4-də axşam saatlarında və aprelin 5-nə keçən gecə ərzində bütün cəbhə boyu vəziyyət gərgin olaraq qalıb. Cəbhə xəttinin Xocavənd-Füzuli və Ağdərə-Tərtər istiqamətlərində itirilmiş mövqelərinin geri alınması üçün Ermənistan tərəfi qoşunların təmas xəttinə yaxın yaşayış məntəqələrini atəşə tutmaqda davam edib. Bu istiqamətdə düşmənin strateji baxımdan əhəmiyyətli Madagiz məntəqəsindəki hərbi bazanın qərargahı dəqiq zərbələrlə dağıdılıb.

Aprelin 4-də axşam saatlarında Ermənistanın 3 ədəd döyüş tankı heyətlə birlikdə atəş gücü vasitəsilə əsgərlərimiz tərəfindən məhv edilib. Cəbhənin Xocavənd-Füzuli istiqamətində isə Ermənistanın 2 ədəd tankı heyətlə birlikdə və hərbi əmlakla dolu 5-dək təkərli texnikası sıradan çıxarılıb. Ümumilikdə aprelin 4-ü gün ərzində və aprelin 5-i səhər saatlarındakı keçirilən əməliyyat tədbirləri və cavab atəş zərbələri nəticəsində ermənilər daha 70 nəfərədək canlı qüvvə sarıdan itkiyə məruz qalıb, 20-dək hərbi texnikası tam sıradan çıxarılıb. Aprelin 5-ə olan məlumata görə bütün cəbhə boyu son iki gün ərzində döyüşlərdə vuruşan Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin hərbi qulluqçularından 16 nəfəri şəhid olub.

Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyinin aprelin 19-unda yayımladığı məlumata əsasən cəbhə bölgəsində Azərbaycan ordusunun mövqeləri üzərində uçuşlar həyata keçirməyə cəhd göstərən Ermənistan silahlı qüvvələrinə məxsus "X-55" tipli pilotsuz uçuş aparatı Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin bölmələri tərəfindən məhv edilib. Növbəti gün, aprelin 20-sində yayımlanmış məlumatlarda isə qeyd edilir ki, yenə Azərbaycan ordusunun mövqeləri üzərində uçuşlar həyata keçirməyə cəhd göstərən Ermənistan Silahlı Qüvvələrinə məxsus kvadrokopter tipli "DJI PHANTOM" pilotsuz uçuş aparatı Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin bölmələri tərəfindən xüsusi üsulla endirilərək ələ keçirilib.

Atəşkəs

Aprelin 5-də saat 12.00-dan etibarən Azərbaycan-Ermənistan qoşunlarının təmas xəttində tərəflərin razılığı ilə əməliyyatlar dayandırılıb. Razılaşma Moskva şəhərində Azərbaycan və Ermənistan silahlı qüvvələrinin baş qərargah rəisləri arasında əldə edilib.

Aprelin 5-də saat 12.10-dan başlayaraq aprelin 6-sı saat 12.56-dək sutka ərzində Azərbaycan-Ermənistan dövlət sərhədində Silahlı Qüvvələrimizin Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ordubad, Şahbuz və Babək rayonlarında yerləşən mövqeləri Ermənistan Respublikasının Mehri, Sisian və Cermuk rayonları ərazisindəki mövqelərdən iriçaplı silahlar və qumbaraatanlardan atəşə məruz qalıb. Azərbaycanın Əlahiddə Ümumqoşun Ordusunun həmin istiqamətlərdə yerləşən bölmələrinin dəqiq cavab atəşi ilə düşmən susdurulub. Ordubad rayonu istiqamətində yerləşən Azərbaycan ordusunun bölmələrinin cavab tədbirləri nəticəsində düşmənin qarşı tərəfdəki atəş nöqtəsi və mühəndis-istehkam qurğusu dağıdılıb.^[48]

Ermənistan ordusunun bölmələri tərəfindən həmçinin aprelin 6-da Goranboy rayonunun Tapqaraqoyunlu yaşayış məntəqəsi yaxınlığındakı Azərbaycan ordusunun mövqelərini 60, 82 və 120 millimetrlilik minaatanlardan intensiv olaraq atəşə tutub. Aprelin 29-da Ermənistanda üç yüksək rütbəli hərbi və müdafiə rəsmiləri Dördgünlük müharibədə uğursuzluğa görə işdən qovulmuşdur.

İtkilərimiz

Döyüşlərdə Azərbaycan Silahlı Qüvvələri tərəfindən ermənilərə məxsus 14 ədəd tank, 15-dək artilleriya qurğusu və möhkəmləndirilmiş mühəndis qurğuları məhv edilib, o cümlədən 100-dən çox hərbi qulluqçusu ölüb və yaralanıb.

İlk döyüşlərdə Azərbaycanın 12 hərbi qulluqçusu şəhid olub. Erməni mövqələrinə aviasiya zərbələri zamanı əməliyyata cəlb olunan 1 ədəd Mi-24 helikopteri Ermənistan tərəfindən vurulub və 1 ədəd tank mina partlayışı zamanı sıradan çıxıb.

Aprelin 4-də erməni silahlı bölmələri Xocavənd-Füzuli istiqamətində Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin mövqələrinə hücumla cəhd göstəriblər. Cavab olaraq Azərbaycan Silahlı Qüvvələri düşmənin mövqələrinə sarsıdıcı zərbələr vurub. Əks hücum zamanı Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin 3 tankı və 30-dək hərbi qulluqçusu məhv edilib. Bundan əlavə, Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin vurduğu dəqiq cavab atəşi ilə düşmənin bir batareyası darmadağın edilib. Azərbaycan Silahlı Qüvvələri cəbhəboyu əməliyyat şəraitini tam nəzarət altında saxlayıb.^[52] Həmçinin, ermənilərin işğal olunmuş ərazilərdəki komanda-qərargah məntəqəsi darmadağın edilib.^[53]

Şəhidlərimizin siyahısı

Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyi mətbuat xidmətinin rəhbəri Vaqif Dərgahlının aprelin 6-na aid olan sözlərinə görə, hərbi əməliyyatlar zamanı Azərbaycanın 31 hərbi qulluqçusu şəhid olub. Azərbaycanın kütləvi informasiya vasitələrində yayımlanmış məlumatlara əsasən Azərbaycan 86 şəhidini dəfn edib.

	Adı, soyadı	Təvəllüdü	Dəfn tarixi	Dəfn olunduğu yer
Rütbə				
Polkovnik	Vüqar Nurəddin oğlu Yusifov	1976	6 aprel 2016	Şəmkir rayonu, Şiştəpə kəndi
Polkovnik-leytenant	Raquf Cahangir oğlu Orucov	1972	5 aprel 2016	Sumqayıt şəhəri, Şəhidlər Xiyabanı
	Murad Telman oğlu Mirzəyev	1976	11 aprel 2016	Bakı, II Fəxri Xiyaban
	Təbriz Təriyel oğlu Musazadə ^[63]	1981	11 aprel 2016	Bakı, II Fəxri Xiyaban
	Urfan Üzeyir oğlu Vəlizadə ^[63]	1978	11 aprel 2016	Bakı, II Fəxri Xiyaban
Mayor	Rasim Əbdül oğlu Məmmədov	1977	5 aprel 2016	Naxçıvan şəhəri
	Elnur Adil oğlu Əliyev	1976	3 aprel 2016	Füzuli rayonu
	Samit Gülağa oğlu İmanov	1981	9 aprel 2016	Neftçala rayonu, Həsənabad qəsəbəsi, Şəhidlər Xiyabanı
	İnqilab Çingiz oğlu Quliyev	1983	5 aprel 2016	Gəncə şəhəri, Şəhidlər xiyabanı
Kapitan	Mühid Qurban oğlu Orucov	1984	9 aprel 2016	Qazax rayonu, Fərəhli kəndi
	Vaqif Dilqəm oğlu Bayramov	1979	11 aprel 2016	Naftalan şəhəri
	Nəcməddin Akif oğlu Savalanov	1985	9 may 2016	İmişli rayonu, Göbəktala kəndi
	Əbu Bəkir Vüqar oğlu İsmayılov	1990	11 aprel 2016	Bakı, II Fəxri Xiyaban
Baş leytenant	Mirzə Sərvər oğlu Novruzov	1984	5 aprel 2016	Bakı, II Fəxri xiyaban
	Rəşid Rövşən oğlu Mehdiyev	1990	5 aprel 2016	Salyan rayonu, Xələc kəndi
	Ziya Niyazi oğlu Həsənov	1989	6 aprel 2016	Bərdə şəhəri, Şəhidlər Xiyabanı
	Elvin Məmməd oğlu Namazov	1990	9 aprel 2016	Qazax rayonu, Yuxarı Salahlı kəndi
	Cavid Gülbala oğlu Dədəkişiyev	1989	11 aprel 2016	İmişli rayonu, Qaralar kəndi

	Adı, soyadı	Təvəllüdü	Dəfn tarixi	Dəfn olunduğu yer
Rütbə				
Leytenant	Elnur İsgəndər oğlu İsgəndərov	1989	11 aprel 2016	Şəki rayonu, Şəki şəhəri
	Sahil Həsərət oğlu Şirinov	1992	6 aprel 2016	Qəbələ rayonu, Bum qəsəbəsi
	Dilsuz Məmmədağa oğlu Qarayev	1990	4 aprel 2016	Ağcabədi rayonu, Hindarx qəsəbəsi
	Orxan Kazım oğlu Hübətov	1992	5 aprel 2016	Şəki rayonu, Kiş kəndi
	Orxan Ələsgər oğlu Müstəcəbov	1993	5 aprel 2016	Qobustan rayonu, Bədəlli kəndi
	Nurlan Rasim oğlu Abdullayev	1994	5 aprel 2016	Zərdab rayonu, Böyük Dəkkə kəndi
Gizir	Rusif İbrahim oğlu Ağayev	1987	7 aprel 2016	Lənkəran rayonu, Hirkan qəsəbəsi
	Teymur Sabir oğlu Qasimov	1992	9 aprel 2016	Mingəçevir, Şəhidlər Xiyabanı
	Bəxtiyar Rəfael oğlu Hüseynov	1995	9 aprel 2016	Goranboy rayonu, Qızılhacılı qəsəbəsi
	Toğrul Habil oğlu Fərəczadə	1993	9 aprel 2016	Ağsu rayonu, Bico kəndi
	Şahin Yaşar oğlu Cavadov	1994	9 aprel 2016	Beyləqan rayonu, Beyləqan şəhəri
	Pəncəli Nurməmməd oğlu Teymurov	1981	11 aprel 2016	Astara rayonu, Azaru kəndi
Kiçik gizir	Tural Gülşad oğlu Qurbanov	1992	11 aprel 2016	Kürdəmir rayonu, Sığırılı kəndi
	Mirsalam Təvəkkül oğlu Cəfərov	1994	11 aprel 2016	Tovuz rayonu, Bayramlı kəndi
	Babək Vəfadar oğlu Abidov	1992	9 aprel 2016	Şabran rayonu, Zeyvə kəndi
Çavuş	Təbriz Hamlet oğlu Əsgərov	1993	6 aprel 2016	Şəmkir rayonu, Morul kəndi
	Ruhin Əşrəf oğlu Qəhrəmanov	1997	3 aprel 2016	Biləsuvar rayonu, 2 sayılı məcburi köçkün qəsəbəsi
	Nurlan Bayram oğlu Əsgərov	1995	5 aprel 2016	Masallı rayonu, Kalinovka kəndi
MAXE hərbi qulluqçu	Rahim Qara oğlu Tağıyev	1979	11 iyul 2016	Mingəçevir şəhəri, Şəhidlər Xiyabanı
	Nicat Bəhrüz oğlu İsgəndərov	1989	3 aprel 2016	Tərtər rayonu, Tərtər şəhəri
	Adil Kamran oğlu Adilzadə ^[90]	1993	11 aprel 2016	Mingəçevir şəhəri, Şəhidlər Xiyabanı

	Adı, soyadı	Təvəllüdü	Dəfn tarixi	Dəfn olunduğu yer
Rütbə	Rüstəm Oruc oğlu Əhmədov	1983	14 aprel 2016	Mingəçevir şəhəri, Şəhidlər Xiyabanı
	Rəvan İsmayıl oğlu Nurayev	1997	3 aprel 2016	Zaqatala rayonu, Muxax kəndi
	Orxan Məhəmməd oğlu Əliyev	1996	3 aprel 2016	Qazax rayonu, Aslanbəyli kəndi
	Sarvan Natiq oğlu Mehrəliyev	1997	3 aprel 2016	Ağdam rayonu, Üçoğlan kəndi Bəzi mənbə:Ballar
	Samir Ziyəddin oğlu Qaçayev	1994	3 aprel 2016	Şamaxı rayonu, Məlhəm kəndi
	Fərahim Adışirin oğlu Novruzov	1996	4 aprel 2016	Biləsuvar rayonu, Səmədabad kəndi
	Ravil Elman oğlu Novruzov	1986	4 aprel 2016	Xızı rayonu, Giləzi qəsəbəsi
	Nürəddin Etimad oğlu Mirzəyev	1996	4 aprel 2016	Yardımlı rayonu, Honuba kəndi
	Sərxan Azər oğlu Bağirov	1997	4 aprel 2016	Göygöl rayonu, Əlimədədli kəndi
	Elmidar Səlimxan oğlu Səfərov	1992	4 aprel 2016	Neftçala rayonu, Aşağı Qaramanlı kəndi
Sırası	Murad Vaqif oğlu Məmmədov	1989	5 aprel 2016	Sumqayıt şəhəri, Şəhidlər Xiyabanı
	Hüseyn Zeynal oğlu Dəmirli	1993	5 aprel 2016	Biləsuvar rayonu, Biləsuvar şəhəri
	Elvin Sədrəddin oğlu Qaibov	1989	5 aprel 2016	Xaçmaz rayonu, Əbilyataq kəndi
	Ömər Məzahir oğlu Cəbrayilov	1997	5 aprel 2016	Ağdaş rayonu, Şəkili kəndi
	Vüqar Natiq oğlu Süleymanov	1993	5 aprel 2016	Şəki rayonu, Böyük Dəhnə kəndi
	Teymur Mikayıl oğlu Qasimov	1996	5 aprel 2016	Göyçay rayonu, Çaxırlı kəndi
	Rizvan Telman oğlu Muradov	1996	4 aprel 2016	Sabirabad rayonu, Çiçəkli kəndi
	Müşviq Arif oğlu Orucov	1996	5 aprel 2016	Bakı, Suraxanı rayonu, Hövsan qəsəbəsi, "Dədə Qorqud" qəbristanlığı
	Cabbarxan İlham oğlu Hacıağayev	1996	5 aprel 2016	Bakı, Binəqədi rayonu, Xocəsən qəsəbəsi
	Nurlan Cəmil oğlu Qasimov	1997	5 aprel 2016	Şəmkir rayonu, Tatarlı kəndi
Xaliq Həsən oğlu Əzizzadə	1996	6 aprel 2016	Bakı, Sabunçu rayonu, Kürdəxanı qəsəbəsi	

Rütbə	Adı, soyadı	Təvəllüdü	Dəfn tarixi	Dəfn olunduğu yer
	Emin İmran oğlu Bağirov	1996	6 aprel 2016	Bakı, Binəqədi rayonu, Binəqədi qəsəbəsi
	Kamran Faiq oğlu Şirəliyev	1994	6 aprel 2016	Bakı, Suraxanı rayonu, Suraxanı qəsəbəsi
	Əlizaman Fərrux oğlu İslamov	1997	6 aprel 2016	Lənkəran rayonu, Cil kəndi
	Ülvin Cəmaləddin oğlu Məmmədov	1996	7 aprel 2016	Ağcabədi rayonu, Laçından olan məcburi köçkünlərin "Taxta körpü" qəsəbəsi
	Səbuhi Rəfayıl oğlu Musayev	1988	7 aprel 2016	Bərdə rayonu, Mustafaağalı kəndi
	Şulan Bayram oğlu Bayramov	1996	7 aprel 2016	Sumqayıt şəhəri
	Fəxrəddin Seyfəddin oğlu Qurbanlı ^[90]	1994	9 aprel 2016	Bakı, Sabunçu rayonu, Pirşağı qəsəbəsi
	Firdovsi Əliş oğlu Bağırzadə	1996	9 aprel 2016	Masallı rayonu, Güllütəpə kəndi
	Mahir Sabir oğlu Mirzəyev	1994	9 aprel 2016	Abşeron rayonu, Mehdiabad qəsəbəsi
	Röyal İmran oğlu Nəsirov	1997	9 aprel 2016	Cəlilabad rayonu, Məlikqasımlı kəndi
	Altun Fərman oğlu Dəmirli	1997	9 aprel 2016	Şəmkir rayonu, Düyərli kəndi
	Elşən Səlim oğlu Səmədov	1997	9 aprel 2016	Şamaxı rayonu, Göylər kəndi
	Vüsal İlham oğlu Alıyev	1996	9 aprel 2016	Şəmkir rayonu, Kür qəsəbəsi
	Mikayıl Yaqub oğlu Vahabzadə	1993	9 aprel 2016	İsmayıllı rayonu, Maçaxı kəndi
	Mahir Qədir oğlu Quliyev	1993	9 aprel 2016	Bakı, III Fəxri Xiyaban
	Nazim Nadir oğlu Zəkərayev	1997	9 aprel 2016	Şamaxı rayonu, Şamaxı şəhəri, Şəhidlər Xiyabanı
	Yalçın Namiq oğlu Osmanov	1997	9 aprel 2016	Qusar rayonu, Qusar şəhəri
	İlkin Azadxan oğlu Mirzəyev	1994	9 aprel 2016	Xaçmaz rayonu, ?
	Əmiraslan Xəlil oğlu Xeyərbəyov	1996	9 aprel 2016	Qusar rayonu, Caqarqışlaq kəndi
	Elvin Azadxan oğlu Mirzəyev	1994	9 aprel 2016	Xaçmaz rayonu, Xaçmaz şəhəri
	Əbdülməcrid Nadirşah oğlu Axundov	1993	9 aprel 2016	Sumqayıt şəhəri

Rütbə	Adı, soyadı	Təvəllüdü	Dəfn tarixi	Dəfn olunduğu yer
	Mahmud Azər oğlu İbrahimov	1997	9 aprel 2016	Bakı, Mehdiabad qəsəbəsi
	Sərxan Oqtay oğlu Bayramov	1993	11 aprel 2016	Zaqatala rayonu
	Məhəbbət Zaman oğlu Mirzəyev	1994	12 aprel 2016	Beyləqan rayonu, Dünyamalılar kəndi
	Sərxan Oqtay oğlu Bayramov	1993	11 aprel 2016	Zaqatala rayonu
	Baxışov Seymur Qulamhüseyn oğlu	1987	20 aprel 2016	Sumqayıt şəhəri, Sumqayıt Şəhidlər Xiyabanı
	Əmrah Aydın oğlu Yüzbəyov	1997	4 may 2016	Xaçmaz rayonu, Hacıməmmədoba kəndi
	Əli İntiqam oğlu Heydərov	1997	9 may 2016	Abşeron rayonunu, Qobu qəsəbəsi
	Nətiq Nəmiq oğlu Tahiri ^[138]	1997	18 may 2016	Lerik rayonu, Almu kəndi

Şəhidlərin Sumqayıtın Şəhidlər Xiyabanındakı məzarları

Əbdülməcid Axundov

Raquf Orucov

Murad Məmmədov

Şulan Bayramov

Rəşid Baxışəliyev

Baxışov Seymur

Qeyd edək ki, aprel döyüşlərində qəhrəmanlıq göstərən əsgərlərimiz gənclər üçün canlı vətənpərvərlik nümunəsinə çevrilib. Onların hər biri ayrı-ayrılıqda bir qəhrəmanlıq dastanı yaradıblar. Ölkə rəhbərliyi, xüsusən də Müdafiə Nazirliyi döyüşlərdə həlak olan və yaralanan qəhrəmanlarımıza qarşı biganə qalmır, onların şücaətini lazımcı qiyətləndirirlər. Hətta ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmiş hərbi qulluqçuların təltifləri ailə üzvlərinə təqdim edilir. Müdafiə Nazirliyindən verilən məlumata görə, Prezident, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin 2016-cı il 19 aprel tarixli Sərəncamı ilə ölkəmizin ərazi bütövlüyünün qorunub saxlanılmasında xüsusi xidmətlərinə və döyüş tapşırığını yerinə yetirərkən göstərdikləri şəxsi igidliyə görə polkovnik-leytenant Mirzəyev Murad Telman oğluna və mayor İmanov Samid Gülağa oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilib. Mayın 16-da Azərbaycanın Müdafiə Nazirliyində rəhbər heyətin iştirakı ilə ölümlərindən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmiş bu hərbi qulluqçuların ailə üzvlərinə şəhidlərin "Qızıl Ulduz" medalları təqdim edilib. Təqdim etmə mərasimində çıxış edən müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənov döyüşlərdə şəhid olanların ailələrinə başsağlığı verərək, onların qəhrəmanlığı qarşısında baş əydiyini diqqətə çatdırıb. O, igidlərimizin şəhidlik zirvəsinə ucalmaqla yeni tarix yazdıqlarını, onların Vətən uğrunda canı, torpağa tökülən qanı ilə əbədi olaraq xalqımızın yaddaşında qalacaqlarını vurğulayıb. Şəhidlərimizin qisasının alındığını və bundan sonra da alınacağını, onların qanının yerdə qalmayacağını bildiren nazir Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin qətiyyəti sayəsində işğal altındakı torpaqlarımızın düşmən işğalından mütləq azad olunacağını xüsusi qeyd edib. Təltif olunma barədə sərəncam oxunduqdan sonra general-polkovnik Z.Həsənov "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adının vəsiqəsini polkovnik-leytenant Murad Mirzəyevin həyat yoldaşı Fizzə Mirzəyevaya təqdim edib və "Qızıl Ulduz" medalını şəhidin yeddi yaşlı oğlu Nurlanın yaxasına sancıb. Sonra Milli Qəhrəman mayor Samid İmanovun atası Gülağa İmanova "Qızıl Ulduz" medalı və vəsiqəsi təqdim edilib.

2016-cı ildə təltif olunan Aprel şəhidləri

Sıra	Foto	Milli Qəhrəman	Təltif tarixi	Fəaliyyəti	Həyat dövrü
105		Murad Telman oğlu Mirzəyev		A. R. Silahlı Qüvvələrinin polkovnik-leytenantı	31.03.1976—02.04.2016 (40 yaş)
106		Samid Gülağa oğlu İmanov	19.04.2016	A. R. Silahlı Qüvvələrinin mayoru	14.10.1981—04.04.2016 (34 yaş)
107		Şükür Nəriman oğlu Həmidov		A. R. Silahlı Qüvvələrinin polkovnik-leytenantı	1975

Mülki

Nazirliyin məlumatında bildirilir ki, "2016-cı ilin 2 aprel tarixində səhər erkən saatlardan başlayaraq Ermənistan münaqişə zonasında hərbi fəaliyyətini intensivləşdirərək, mülki əhaliyə qarşı müharibə cinayətləri və bəşəriyyət əleyhinə cinayətlərə bərabər tutulan çoxsaylı aktlar törədib. Bu müddət ərzində Ermənistan tərəfi Ermənistan və Azərbaycan silahlı qüvvələrinin təmas xətti boyunca sıx məskunlaşmış ərazilərdə yaşayan, aralarında qadınlar, uşaqlar və ahılların da olduğu qeyri-döyüşçü mülki əhaliyə qarşı qəsdən, sistematik və hədəflənən hücumlar edib. 32 yaşayış məntəqəsinin bombalanması nəticəsində aralarında 16 yaşdan kiçik 2 uşaq olmaqla 6 mülki şəxs həlak olub, 26 şəxs ağır yaralanıb. Hücumlar nəticəsində həmçinin çoxsaylı ictimai və şəxsi mülkiyyətə, o cümlədən mülki infrastrukturlara ciddi ziyan dəyib. 232 fərdi yaşayış evi, 99 elektrik dirəyi, 3 elektrik yarımstansiyası, kilometrərlə su və qaz boruları dağıdılıb. Məktəblər, xəstəxanalar və ibadət yerləri də daxil olmaqla sosial müəssisələrə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən idarə olunan raket zərbələri endirilib. 1 məscid ibadət zamanı yüksək kalibrli artilleriya mərmiləri ilə vurulub".

Erməni silahlı qüvvələrinin Ağdam və Tərtər rayonlarını intensiv atəşə tutması nəticəsində mülki əhaliyə dəymiş ziyanın aradan qaldırılması üçün 2 may 2016-cı ildə Prezidentin ehtiyat fondundan Ağdam və Tərtər Rayon İcra Hakimiyyətlərinin hər birinə 3 milyon manat olmaqla cəmi 6 milyon manat ayrılıb.

Azərbaycan Respublikasının Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsi sədrinin 2016-cı ilin may ayının 2-sində vurğuladığı məlumatda deyilir ki, "Ermənistanın təxribatçı hücumları nəticəsində təmas xəttində yerləşən ərazilərimiz mütəmadi olaraq atəşə tutulmuş, bunun nəticəsində isə məcburi köçkünlərə və yerli sakinlərə ziyan dəymiş, evlər dağıdılmış, hərbiçilər və mülki əhalidən olan sakinlər isə həlak olmuşlar; Belə ki, məcburi köçkünlərdən 16 nəfər həlak olmuş, 40 nəfər yaralanmış, məcburi köçkünlərin məskunlaşdığı 228 mənzilə ziyan dəymiş, onlardan 43 ev tamamilə dağıdılmış, 185 ev qismən dağıdılmış və 235-ə yaxın mal-qara tələf olmuşdur."

Mülki şəxslər

- 2000-ci doğulmuş Turanə Kamandar qızı Həsənli
- 1954-cü il doğulmuş Qaraş Şahmar oğlu Dadaşov
- 1993-cü il doğulmuş Orxan Valeh oğlu Rəhimov
- 1992-ci il doğulmuş Fərman Elçin oğlu Əsədli
- 1966-cı ildə doğulmuş Famil Əli oğlu Mustafayev
- 1943-cü ildə doğulmuş Əli Müseyib oğlu Hüseynov

Kitabxanalarda təbliği

Deyirlər qəhrəmanlar, şəhidlər ölmür. Vətənin azadlığı, müstəqilliyi yolunda canından keçənlər cismən bizi tərk etsələr də ruhən hər zaman bizimlədirlər. Kitabxana əməkdaşları olaraq bizlər hər birimiz öz üzərimizə düşən işi layiqincə görüb, onları təbliğ etməli, tanıtmalıyıq. Bu məqsədlə kitabxanalarda **informasiya saati, məlumat günü, anım günləri, xatirə gecəsi, oxucu konfransı, şəhid ailələri ilə görüşlər, disput, dəyirmi masa** və digər tədbir formalarından istifadə etmək olar. Gənclərin hərbi vətənpərvərlik ruhunda böyüməsində ailə və məktəbin üzərinə düşən məsuliyyət, eyni zamanda kitabxanaya da aid edilə bilər. Bu gün kitabxana hərbi vətənpərvərlik anlayışını oxuculara necə çatdırmalıdır? İlk növbədə uşaq və yeniyetmələrdə müharibə ilə bağlı təsəvvür yaratmaq məqsədilə kitabxanada sərgi təşkil olunmalıdır. Sərgidə kitab, qəzet və jurnal məqalələri ilə yanaşı hərbi-vətənpərvərlik mövzusunda həsr olunmuş şəkillər və foto şəkillər də nümayiş oluna bilər. Sərginin yanında ədəbiyyat siyahısı və kartoteka qutusu qoymaq olar. **Sərgi** aşağıdakı başlıqlar altında təşkil oluna bilər: **“Tariximizin şanlı səhifəsi”, “Heç kim və heç nə unudulmur”, “İgidlər ölməz, Vətən bölünməz”** və s. Sərgidə görkəmli şəxsiyyətlərin vətənpərvərlik haqqında söylədikləri fikirlərdən, sitatlardan istifadə etmək sərgini daha da məzmunlu və dolğun edər.

Müasir dövrümüzdə uşaq kitabxanalarının qarşısında duran əsas vəzifələrdən biri də gənc nəsillə vətənpərvərlik hissləri aşılamaqdır. Bu baxımdan uşaq kitabxanalarında oxucularla aparılan **fərdi söhbətlərin** əhəmiyyəti böyükdür.

Kiçik və orta yaş oxucular arasında müharibə mövzusunda **icmallar, söhbətlər** aparmaq yerinə düşər. Söhbət apararkən oxucuların yaş xüsusiyyətinə və dil sadəliyinə diqqət yetirilməlidir. Oxucular arasında **“Aprel döyüşləri uşaqların gözü ilə”** mövzusunda **rəsm müsabiqəsi** keçirmək olar. Müsabiqə keçirilməzdən əvvəl kitabxanaçı oxucuları mövzu haqqında məlumatlandırılmalı, uşaqlara şərait yaratmalıdır ki, onlar öz düşüncələrini çəkdikləri şəkillərdə əks etdirə bilsinlər.

Bundan başqa kitabxanalarda şəhid ailələri ilə **görüş** təşkil etmək olar. Və yaxud da aprel döyüşlərində şəhid olan sumqayıtlı oğullarımızdan biri Əbdülməcid Axundova həsr olunmuş anım günü keçirtmək olar. Tədbir Çingiz Mustafayevin “ANA MƏN ŞƏHİD OLDUM ... VƏTƏN SAG OLSUN” musiqisinin sədaları altında başlayır. Aparıcı əvvəl şəhid haqqında ətraflı məlumat verir. Sonra tədbirə dəvət almış qonaqların çıxışları dinlənilir. Tədbir şəhidə həsr olunmuş “Ölsəm...Yaşat” filminin nümayişi ilə yekunlaşır.

Tədbirdə Şair Əşrəf Veysəllidən: (İş yoldaşım Ceyran Axundovanın timsalında bütün şəhid analarına) şeiri səslənir.

Oğlu şəhid oldu ki,vətən darda qalmasın,
Anaların çöhrəsi saralmasın,solmasın.
Səhərlərin üstündə zülmət zəfər çalmasın,
Çıraqları yandıraq!-Şəhid anası gəlir,
yolunu nurlandıraq !
Şəhid anası gəlir!
Sözündəki ülvilik üzündəki nurdumu,
Qoşa bəyaz hörüklər Arazdımı, Kürdümü,
O öpdüyü başdaşı Kəbədimi,pirdimi ,
Gah Tomris libasında, gah Nigar görkəmində
Şəhid anası gəlir!
Təzim edək önündə!-Şəhid anası gəlir!
Bayatılar,ağılar-dodağının boyası,
Göz yaşına yem olub gözlərinin ziyası.
Dərd əlində əsirdir zərifliyi,həyası,
Əynində qara paltar, alını açıq,üzü ağ
Şəhid anası gəlir,
Baş əyək, qarşılayaq!-Şəhid anası gəlir.
Sonda tədbir iştirakçıları Şəhidlər xiyababına gedib şəhid məzarlarını ziyarət edirlər.

Vətəndaşlıq hissini təbliğ formalarından biri də **disputdur**.

“Kimə qəhrəman deyirik?” adlı disputun sualları :

1. Aprel döyüşləri haqqında bildikləriniz?

2. Sumqayıt şəhidlərini tanıyırsınızmı və nələr deyə bilərsiniz?

3. Vətəni nə üçün sevmək lazımdır?

Həmçinin bu mövzuda kitabxanalarda **sual – cavab gecəsi** keçirmək olar.

1. Sual: Azərbaycan Respublikasının Dövlət Bayrağının üzərindəki rənglər nəyin simvoludur?

Cavab: Bayraq bərabər enli üç üfüqi zolaqdan (yuxarı zolaq mavi, orta zolaq qırmızı, aşağı zolaq yaşıl rəngdədir) ibarətdir. Qırmızı zolağın ortasında bayrağın hər iki üzündə ağ rəngli aypara ilə səkkizguşəli ulduz təsvir edilmişdir. Bayrağın göy rəngi türkçülüğü, qırmızı müasir azadlıq ideologiyasını, yaşıl rəng isə islamçılığı tərənnüm edir.

2. Sual: Azərbaycan Respublikasının Dövlət Gerbinin üzərindəki simvollar nəyi bildirir?

Cavab: Qalxanın içərisindəki dairəvi mavi, qırmızı və yaşıl rəng çalarları Azərbaycan bayrağında ifadə olunan türklüyü, müasirliyi və islamlığı təcəssüm etdirir. Qalxanın ortasında yerləşən səkkizguşəli ulduz günəşin simvoludur. Günəş (eləcə də, Ay) dünya heraldika sənətində «əbədi, daimi, sonsuz həyat» mənasındadır. Günəş simvolunun ağ rənglə verilməsi isə «əmin-amanlıq, sülhsevərlik, barış» mənalarını verir. Günəşin mərkəzində alov təsviri “Odlar Yurdu”nu – Azərbaycanı simvolizə edir. Ümumiyyətlə, alov gerbşünaslıqda tərəqqi, inkişaf rəmzi sayılır. Bu simvolda qədim azərbaycanlılarda mövcud olmuş atəşpərəstlik, eləcə də oda sitayişlə bağlı milli (“Novruz” bayramında oda münasibət) ənənələr də nəzərə alınmışdır.

3. Sual: Sumqayıt Şəhidlər Xiyabanında dəfn olunan Aprel şəhidlərini tanıyırsınızmı?

Cavab: Əbdülməcid Axundov, Seymur Baxışov, Şulan Bayramov, Raquf Orucov, Rəşid Baxışəliyev, Murad Məmmədov

4. Sual: Aprel Şəhidlərindən kimlər Milli Qəhrəman adına layiq görülüb?

Cavab: Murad Telman oğlu Mirzəyev, Samid Gülağa oğlu İmanov, Şükür Nəriman oğlu Həmidov və s.

Qəhrəmanları tanıtmağın ən yaxşı yollarından biri onlar haqqında **film** çəkmək, və yaxud da çəkilmiş filmlərin nümayişini kitabxanalarda təşkil etməkdir. Belə ki, son zamanlar müharibədən bəhs edən bir neçə filmlərimiz uşaqlarımızın, gənclərimizin daha vətənpərvər böyüməsində böyük rol oynayır. Bir çox qəhrəmanlarımız olub ki, onların həyatı əsl rəşadət, mübarizlik salnaməsidir. Ona görə də bu cür həyat hekayələrini uşaqların diqqətinə çatdırmaq üçün məktəblərdə, kitabxanalarda milli qəhrəmanlar haqqında lövhə və yaxud kiçik büstlər qoyulsaydı, uşaqlar onları daha yaxşı tanıyardılar.

Kitabxanalar **“Şəhidlər xiyabanı”** na ekskursiyalar təşkil etməli, torpaqlarımızın azadlığı və suverenliyi uğrunda şəhid olan oğul və qızlarımız haqqında məlumat verməlidirlər.

Kitabxanalarda oxucularla tez-tez **sorgular** aparılmalı, onlara “Milli qəhrəmanlarımızı tanıyırlarmı?”, “Adlarını deyə bilərlərimi?”, “Onların keçdiyi döyüş yolundan xəbərləri varmı?” və s. bu kimi suallar verməklə məlumatlarının artmasına yardımçı olmaq olar.

Vətən bizim yurdumuz, elimiz, namus, qeyrət simvolumuzdu. Vətənin müdafiəsi, işğal altında olan torpaqlarımızın azadlığı hər birimizin həyat amalı olmalıdır. Onun dünəninə, bu gününə, sabahına da hamımız cavabdeh olmalı, hər qarışını göz bəbəyi kimi qorumalıyıq. Qorumaq üçün Cavanşirləşməliyik, Cavadlaşmalıyıq. Torpaqlarımızı qorumaq üçün öz taleyimizi deyil, Vətənin taleyini yaşamalıyıq. Bunu bizdən şəhidlərin ruhu tələb edir. Vətən yolunda, torpaq yolunda, qələbə uğrunda döyüşən, şəhid olan övladları unutmağa haqqımız yoxdur. Böyük şairimiz Səməd Vurğun deyib:

Unutmaz tarixin böyük günləri,
Dünyaya mərd gəlib, mərd gedənləri.